

TÜRKİYE'DE GEÇİCİ KORUMA ALTINDA BULUNAN SURİYELİ ERGENLERİN GELECEĞE DAİR UMUT DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KANAK
Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
mkanak@cumhuriyet.edu.tr

Mustafa ÖZEN
Milli Eğitim Bakanlığı
mustafaozen94@hotmail.com

Öz

Bu çalışma Suriye İç Savaşı sebebiyle Türkiye Cumhuriyeti'ne sığınan Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşlarının geleceğe dair umut düzeylerini konu edinmiştir. Çalışmada, Mersin ili Geçici Eğitim Merkezleri (GEM)'nde eğitim öğretime devam eden ergenlik dönemindeki 12-20 yaş aralığında 55 kişinin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce, araştırma konusuyla ilgili ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılmış, nitel ve nicel çalışma örnekleri incelenmiştir. Görüşme formları Arapça'ya çevrilerek katılımcılardan görüşler toplanmış; katılımcıların görüşleri alanında uzman tercümanlarca Türkçe'ye çevrilerek değerlendirmeleri yapılmıştır. Ergenlerden elde edilen verilerde, katılımcıların olumlu yönde gelecek umutlarının olduğu saptanmıştır. "Başarı, gelecek kaygısı, öğrenme arzusu" çevresinde görüş bildiren ergenlerin elde edilen bulgularda çoğunlukta olması, gelecek bir yıl için ümitvar bir Suriyeli ergen gurubunun olduğunu göstermiştir. Hali hazırda tüm şiddetiyle devam eden savaşın ergenlerin umut düzeyleri ve gelecek hedeflerini nasıl etkilediği bu araştırmanın ana hatlarını oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: İç savaş, mülteci, ergenlik, umut, umut düzeyi

EXAMINATION OF THE LEVEL OF HOPE FOR FUTURE OF THE SYRIAN ADOLESCENTS UNDER TEMPORARY PROTECTION IN TURKEY

Abstract

This study is about the level of hope for the future of Syrian Arab Republic citizens who took shelter in the Republic of Turkey because of the Syrian Civil War. In the study, the opinions of 55 adolescents, who are at the age of 12-20 and attend teaching learning activities in Mersin Province Temporary Training Centers, were collected through the semi-structured interview form. Before the preparation of the interview questions, the relevant national and international literature was searched and qualitative and quantitative studies were examined. The interview forms were translated into Arabic and opinions were collected from the participants; and their opinions were translated into Turkish by expert interpreters and the necessary analysis was made by the researchers. The results show that the participants have positive hope for their future. From the participant Syrian adolescents' opinions about success, future anxiety and desire for learning, it can be understood that there is a promising Syrian adolescent group for the next year. How the civil war, which is currently on in Syria in its most brutal and cruel way, affects the adolescents' level of hope for future and future goals is the main issue discussed in this study.

Keywords: Civil war, refugee, adolescence, hope, level of hope

1. Giriş

Arap ülkelerinde meydana gelen halk isyanları ve protestolar Tunus ve Mısır'dan başlamış ve tüm bölgeyi etkileyerek 15 Mart 2011 tarihinden itibaren Suriye'ye de sıçramıştır. Yaşanan çatışmalar nedeniyle ülke kaos ortamına sürüklenmiş ülkenin bazı kesimlerinde yaşanan iç karışıklıklar ve çatışmalar nedeniyle yüzlerce kişi yaralanmış, yine yüzlercesi hayatını kaybetmiştir (Kızılay, 2012). 2011 yılının mart ayında, iç karışıklıkların başladığı andan günümüze kadar geçen sürede, sayıları her geçen gün artış gösteren Suriye Arap Cumhuriyeti (Suriye) vatandaşı Türkiye'ye milletlerarası koruma bulmak gayesiyle gelmektedir. Ülkemiz bu şahıslara “geçici koruma” imkânı vermektedir.

Geçici koruma, kitlesel akın durumunun geçerli olduğu hadiselerde acil çözümler üretmek amacıyla geliştirilen bir koruma şeklidir. Devletlerin geri göndermeme görev ve sorumlulukları çerçevesinde kitleler halinde ülke sınırlarına ulaşan kişilere, bireylere özgü statü belirleme işlemleri ile zaman kaybı yaşanmadan, uygulanan pratik ve tamamlayıcılığı olan bir çözüm yoludur (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2016).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun “Geçici Koruma” başlıklı 91 inci maddesinde şu şekilde tanımlanmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2013):

“(1) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir.

(2) Bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

Suriye'deki insan hakları ihlallerinde 2012 yılı ve sonraki süreçte ortaya çıkan hızlı artış, insani yardımla alakalı ihtiyaçlarda dramatik artışları da beraberinde getirmiştir. İç karışıklıkların başladığı andan içinde bulunduğumuz ana dek, Suriye ile kuvvetli tarihi, kültürel ve komşuluk bağları bulunan Türkiye Cumhuriyeti halihazırdaki durumdan etkilenen Suriye vatandaşlarına yönelik “açık kapı” politikası izlemiştir.

Başlangıcı 15 Mart 2011 tarihi olan isyan, Suriye geneline yayılmış ve bugün birçok Suriye vatandaşı ülkesinden göç etmek zorunda kalmıştır. Suriye'deki iç savaş sebebiyle, nüfusu 23 milyon olan ülkede 11 milyon birey insani yardıma muhtaç hale gelmiş, 7 milyon insan ülke sınırları içerisinde yer değiştirmek zorunda kalmış, 4 milyondan fazla Suriyeli

mülteci komşu ülkelere sığınmış, ülke içindeki ekonomik tahribat muazzam boyutlara ulaşmıştır (Sezgin ve Yolcu, 2016: s.422).

Türkiye şu anda, yaklaşık 6 yıldan bu yana 10 ilde kurulmuş olan 26 geçici barınma merkezinde 256.971 Suriyeli yabancıya ev sahipliği yapmaktadır. Bununla birlikte Türkiye’de, geçici barınma merkezleri haricinde 2.521.907 Suriyeli yabancıya sağlık, eğitim ve gıda yardımı sağlanmaktadır (GİGM, 2016).

Kamp bölgelerinde ve şehir merkezlerinde yaşayan Suriyeli yabancılara Türk vatandaşlarına verilen standartta sağlık hizmetleri verilmektedir. Ayrıca okul öncesi de dahil olmak üzere, okul çağındaki tüm çocuklar için eğitim hizmetleri mevcuttur. Bu eğitim faaliyetleri Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi okullarda ve Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak faaliyetlerine devam eden Geçici Eğitim Merkezleri (GEM)’nde yapılmaktadır.

Suriyeliler krizi dünyada ve Türkiye’de görülen en ciddi krizlerden biridir. Bu krizle alakalı olarak Türk toplumunun ve devletinin çalışmaları son derece önem arz etmektedir. Konuyla birebir ilgilenen İçişleri Bakanlığı merkez ve taşra (yerel) otoriteleri, AFAD, Kızılay vb. kurumların yaptığı çalışmalar takdire şayandır. Bu çalışmaların devamlı olabilmesi için eleştirilerin de yapıcı olması ve bölgede hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan çalışanların heyecan ve çabalarının takdir ve teşvik edilmesi ehemmiyet arz etmektedir (Erdoğan, 2014: s.6-7).

Türkiye’de bulunan Suriyeliler, kamplarda ve kamp dışında yaşamaktadırlar. Kamplarda yaşayanların büyük kısmı, refah ve sosyal imkânlar açısından kamp dışındakilere göre daha iyi durumdadır. Buna karşın Suriyelilerin yaklaşık %85’lik kısmı kamp dışında yaşamaktadır. Dolayısıyla Türkiye’deki Suriyelilerin karşı karşıya kaldığı sorunların esas boyutunu kamp dışında, şehir merkezlerinde yaşayanlar oluşturmaktadır. Şehirlerde yaşayan sığınmacıların sosyal uyumunda birçok sorun yaşanmaktadır. Öncelikle kısa süreli ve geçici bir durum olarak görülen göç dalgası, gün geçtikçe kalıcı bir hâl almaktadır. Bu durum göç eden ve göçü kabul eden insanların psikolojilerini ve tepkilerini kaçınılmaz olarak etkilemektedir (Oytun ve Gündoğar, 2015: s.10). Kamp dışında yaşayan Suriyelilerin ilk dört yıldaki geçiş sürecinin henüz sağlıklı bir şekilde tamamlanmamış olduğu ve Suriyelilerin beklentilerinin belli alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir (Tunç, 2015: s.41-42).

2014 yılına gelindiğinde çatışmalarda meydana gelen artış, değişen dengeler ve uluslararası müdahaleler ile boyut değiştiren ve ağırlaşan kriz, Türkiye’ye yönelen sığınmacı akınına daha da arttırmış, yaşanan yıkımın boyutu dönüş umutlarını azaltmıştır (Esen, Duman ve Alper, 2016: s.86). Suriye’de dört yıldan fazla bir süre yaşanan çatışma ve iç karışıklıklar sığınmacılarda umudun, yerini bezginliğe ve bıkkınlığa bırakmasına neden olmuştur (Kaya, 2015: s.275).

Türkiye'deki Suriyelilerin Toplumsal Kabul ve Uyumuna yönelik Erdoğan (2014: s.7) tarafından yapılan araştırmaların bulgularına göre, Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin geleceğe ilişkin beklentileri ve umut düzeyleri şu şekildedir:

“Suriyelilerin Türkiye'de olmaktan memnun ve mutlu oldukları, Türk halkına ve devlete müteşekkir oldukları, mümkünse ülkelerine geri dönmek istedikleri ancak bu ihtimalin her geçen gün azaldığını ifade ettikleri gözlenmiştir. Yine Türkiye vatandaşlık verirse kabul etmeye sıcak baktıkları, çalışma hakkı istedikleri ve böylece kendi ihtiyaçlarını kendilerinin gidermek istedikleri, kendilerine “misafir” denilmesinden rahatsızlık duydukları, Cenevre Anlaşmasına Türkiye'nin koyduğu ve Suriyelilerin bu nedenle mülteci olmalarını engelleyen “coğrafi sınırlama”nın (çekince) kaldırılmasını talep ettikleri, mesleki ve/ya da eğitim bakımından nitelikli olanların mümkün olursa 3. ülkelere geçmek istedikleri, çocuklarının eğitim alamamasından son derece rahatsız oldukları, her geçen gün Türkiye'de kalmaya daha sıcak baktıkları gözlenmiştir.”

Bu noktadan hareketle; yasal statü, mülteci statüsü ya da ikamet izni almış sığınmacılar, hiçbir statüye sahip olmayanlara göre daha az streslidirler. Bu bağlamda Türkiye'de ‘misafirlik’ statüsü dışında hiçbir statü alamayan Suriyeli göçmenlerin sığınmacı ve mültecilere göre daha olumsuz gelecek beklentisine sahip olabilme ihtimalini göz önünde bulundurabiliriz (Apak, 2015: s.127).

Bahsi geçen konu kapsamında Türkiye'de; Geçici Koruma Altındaki Savaş Mağdurları (Misafir) olarak tanımlanan, ülkelere dönmek için çok da ümitleri kalmamış, Suriyeli ergen gruplarının geleceğe dair umut düzeylerinin araştırılması onların gelecek beklentilerinin, yaşam hedeflerinin, ülkeye olan bağlılık düzeylerinin belirlenmesi noktasında önem arz etmektedir. Bu noktada konunun daha iyi anlaşılması için umut ve umut düzeyleri kavramlarının açıklanması gereklidir.

Umut, gelecek ile ilgili bir amacı gerçekleştirmede sıfırdan fazla olan beklentilerdir (Rideout, 1986'dan Akt. Dilbaz ve Seber, 1993: s.134). Bireyin en önemli özelliği; olumsuz durumlardan kurtulabilmek için bir çıkış yolunun olduğuna ve yardım ile kendi varlığında değişiklikler oluşabileceği inancına sahip oluşudur. Umutsuzluk ise bir amacı gerçekleştirmede sıfırdan az olan olumsuz beklentiler şeklinde tanımlanır. Umud ve umutsuzluk kavramlarının her ikisi de bireyin gelecekteki gerçek amaçlarına erişme imkanlarının muhtemel yansımasıdır (Melges, 1969'dan Akt. Dilbaz ve Seber, 1993: s.134). Umutsuzluğu oluşturan bileşenler ise gelecekte olması muhtemel her şeyin şimdi olan her şeyden daha iyi olmayacağı fikri ve geleceğe yönelik olumsuz bakış açılarıdır (Üngören ve Ehtiyar, 2009: s. 2098).

Umut düzeyi yüksek kişiler daha fazla yaşam amacına sahiptirler ve bu amaçlara ulaşmak için daha fazla strateji üretebilirler. Ayrıca kendilerine güvenli, canlı, enerjik, istekli ve zorluklarla başa çıkabilecek güçtedirler, önemli bir zorlukla karşılaşınca başarısızlıktan çok amacı takip etmeye odaklanır, uyum sağlayıcı başa çıkma stratejilerine güvenirlir (Snyder ve diğerleri, 1991: s. 571).

Görüldüğü üzere umutlu olmak ya da umutsuzluğa düşmemek büyük bir savaş yaşamış olan Suriyeliler için oldukça zor bir durumdur. Ancak bu zor durumda onlara yeni bir umut ışığı olan Türkiye toprakları gelecek beklentilerini de önemli ölçüde değiştirmiş olabilir. Suriyelilerin umut düzeylerinin yüksek olması hem onların hem de dolaylı yünden Türkiye’nin geleceğini olumlu yönde etkileyecektir. Bu bağlamda, mevcut çalışmada Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyeli ergenlerin yazılı olarak cevaplandırdıkları, yarı yapılandırılmış nitel ölçme araçlarının sonuçlarından hareketle geleceğe dair umut düzeyleri incelenmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Suriye İç Savaşı sonrası Türkiye’ye sığınan Suriyeli ergenlerin mevcut durumda geleceğe dair umut düzeylerine ilişkin görüşlerini incelemektir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyeli ergen gruplarının geleceğe dair umut düzeylerinin araştırılması onların gelecek beklentilerinin, yaşam hedeflerinin, ülkeye olan bağlılık düzeylerinin belirlenmesi noktasında önem arz etmektedir. Ülkelerindeki savaş bitecek olsa bile ülkelerine geri dönme ümitleri giderek yok olan Suriyelilerin yeni yaşam alanlarında geleceğe doğru güvenle ve üretken şekilde ilerlemeleri “umut” kavramını öne çıkartmaktadır. Suriyeli ergenlerin yeni yaşam alanlarında çevrelerinden ne bekledikleri ve gelecekte çevrelerini nasıl etkileyecekleri gerek Suriyeliler için gerekse Türkler için önemli bir konudur. İkili toplum ilişkilerine ve dolaylı olarak Türkiye’nin geleceğine etki edecek bir duruma mevcut literatürde bu kadar az yer verilmesi, “umut düzeyleri” konusunun yeni yeni ülkemizde araştırmalara konu olması, savaş ve umut kavramlarının birbirini güçlü bir biçimde etkiliyor olması “Suriyeli Ergenlerin Umut Düzeyleri”ni konu edinen bu araştırmanın önemini artırmaktadır.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2016-2017 yılında Mersin’deki Geçici Eğitim Merkezleri’nde eğitim ve öğretimine devam eden 13-19 yaş aralığındaki 55 Suriyeli ergenin görüşleriyle sınırlandırılmıştır. Araştırmadaki bir diğer sınırlılık ise katılımcıların dilinin Arapça olması ve görüşme formunun Arapça hazırlanarak görüşler alındıktan sonra Türkçeye çevrilmesi olmuştur.

2. Yöntem

Bu bölümde, çalışmaya ilişkin araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin analizi ve geçerlik-güvenirlğe dair bilgiler sunulmuştur.

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma çeşitli sebeplerle Türkiye'ye sığınan ve Türkiye'deki geçici eğitim merkezlerinde eğitimine devam eden Suriyeli ergenlerin umut düzeylerini belirlemeye yönelik nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma ise sosyal bir olguyu, muhatabı bireylerin bakış açılarından görebilmeyi ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ve süreçleri ortaya koymayı mümkün kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: s.127).

Bu bağlamda araştırmada nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan 'durum çalışması (casestudy) deseni' kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan ve durumları çok yönlü olarak ele alan, sistematik ve ayrıntılı şekilde inceleyen görgül bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: s.235). Durum çalışması deseni; değerlendirme süreçleri gibi birçok araştırma alanında kullanılan, araştırmacının bir durum, yoğun olarak ise bir programı, süreci, eylemi, olayı ya da bir bireyi veya daha fazlasını derinlemesine analiz imkanı sunan araştırma desenidir (Creswell, 2013'den Akt. Demir ve Yorulmaz, 2014: s.19). Durum çalışması deseni mevcut yaşamın, güncel bağlam ya da ortamın içindeki bir durumun araştırılma gerekliliğini meydana getirmektedir (Yin, 2009: s.18).

Bu bağlamda iç savaş nedeni ile Türkiye'ye sığınan ve Türkiye'deki geçici eğitim merkezlerinde eğitimine devam eden Suriyeli ergenlerin geleceğe dair umut düzeylerinin belirlenmesi güncel, yaşamın içinde ve gerçek bir olgu olup, çok yönlü şekilde sistematik olarak araştırılması gerekmektedir. Bu olgunun derinlemesine araştırılmasında ve bu olgu hakkında detaylı bilgi edinilmesinde nitel desen ve buna bağlı olarak durum çalışmasının uygun olacağı görülmektedir.

Alan yazında umut düzeylerine ilişkin yeterli kuramsal bilgi ve araştırma sonucu bulunmasına karşın Suriyeli ergenlerin umut düzeylerine ilişkin bir durum çalışmasına rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmada, bireylerin yaşamında derin bir iz bırakacak olan savaştan etkilenerek göç etmek zorunda kalmış Suriyeli ergenlerin umut düzeylerini betimlemek amacıyla bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntem türlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemi, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluştuğu durumlarda kullanılır (Büyüköztürk, 2012: s.11). Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada önceden hazırlanmış bir dizi ölçüt kullanılabilirdiği gibi ölçütler araştırmacı tarafından da geliştirilebilir (Yıldırım, 2011’den Akt. Celep ve Bacanak, 2013: s.59).

Bu araştırmada yalnızca geçici eğitim merkezlerinde eğitimine devam eden Suriyeli ergenlerin umut düzeylerine ilişkin görüşleri merkeze alındığından örnekleme yöntem türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçütlerimiz, yalnızca Geçici Eğitim Merkezinde eğitim-öğretime devam etme ve yalnızca 12-20 yaş arasında olma olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklemini Mersin ilindeki geçici eğitim merkezlerinde eğitimine devam eden Suriyeli ergenler oluşturmaktadır. Araştırma süresince toplam 55 Suriyeli ergenle görüşme yapılmıştır. Araştırmada yer alan öğrenciler M1, M2, M3, M4... şeklinde kodlanmıştır. Bu öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklemin Demografik Özellikleri

Öğrenciye Verilen Kod	Cinsiyet	Yaş	Sınıfı	Doğum Yeri	Uyruğu
M1	Erkek	18	12	Humus	Suriye
M2	Kadın	15	9	Halep	Suriye
M3	Erkek	18	12	Halep	Suriye
M4	Kadın	19	12	Lazkiye	Suriye
M5	Kadın	19	12	Bağdat	Filistin
M6	Kadın	18	12	Baf	Suriye
M7	Kadın	18	12	Lazkiye	Suriye
M8	Kadın	14	8	Rakka	Suriye
M9	Erkek	14	8	Fransa	Tunus
M10	Erkek	15	7	Rakka	Suriye
M11	Kadın	17	12	Rakka	Suriye
M12	Kadın	15	9	Lazkiye	Suriye
M13	Kadın	17	11	Halep	Suriye
M14	Kadın	19	12	Halep	Suriye
M15	Erkek	16	12	Halep	Suriye
M16	Erkek	20	12	Lazkiye	Suriye
M17	Erkek	14	8	Tartus	Suriye
M18	Kadın	16	9	Halep	Suriye
M19	Kadın	14	8	Lazkiye	Suriye
M20	Kadın	14	8	Halep	Suriye
M21	Erkek	16	10	Şam	Suriye
M22	Kadın	13	6	Halep	Suriye
M23	Erkek	16	10	Halep	Suriye

M24	Kadın	15	9	Halep	Suriye
M25	Kadın	18	12	Halep	Suriye
M26	Kadın	16	9	Halep	Suriye
M27	Erkek	17	12	Tartus	Suriye
M28	Erkek	15	9	Halep	Suriye
M29	Erkek	15	10	Halep	Suriye
M30	Erkek	14	8	Halep	Suriye
M31	Kadın	14	8	Lazkiye	Suriye
M32	Erkek	14	8	Humus	Suriye
M33	Kadın	14	8	Tedmur	Suriye
M34	Erkek	14	8	Kuveyt	Suriye
M35	Erkek	15	9	Şam	Suriye
M36	Kadın	14	8	Hama	Suriye
M37	Erkek	13	6	Halep	Suriye
M38	Erkek	13	5	Halep	Suriye
M39	Erkek	12	5	Humus	Suriye
M40	Erkek	15	8	Halep	Suriye
M41	Erkek	13	5	Halep	Suriye
M42	Erkek	14	8	Şam	Suriye
M43	Erkek	13	5	Halep	Suriye
M44	Kadın	12	5	Halep	Suriye
M45	Kadın	14	9	Rakka	Suriye
M46	Kadın	16	9	Lazkiye	Suriye
M47	Erkek	13	8	Lazkiye	Suriye
M48	Erkek	16	10	Şam	Suriye
M49	Erkek	16	10	Halep	Suriye
M50	Erkek	16	12	Halep	Suriye
M51	Kadın	14	9	Halep	Suriye
M52	Kadın	20	9	Halep	Suriye
M53	Kadın	15	10	Haseke	Suriye
M54	Kadın	15	10	Lazkiye	Suriye
M55	Kadın	16	10	Şam	Suriye

Tablo 1’de görüldüğü gibi 28 kadın 27 erkekten oluşan örneklemin yaş aralığı 12 ila 20 arasında değişmektedir.

2.3. Veri Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada öğrencilerin geleceğe dair umut düzeylerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi özel bir konuda derinlemesine soru sorma, anlaşılmayan durumlarla ilgili tekrar soru sorarak durumu daha açıklayıcı hale getirip cevapları güncelleme fırsatı sunar (Çepni, 2010: s.104). Oluşturulan görüşme formu katılımcılara Arapça ve Türkçe olarak sunulmuştur. Katılımcılar soruları Arapça yazılı olarak cevaplandırmıştır. Toplanan görüşler uzman tercümanlarca Türkçeye çevrilmiştir. Katılımcı grupla ortak bir dilin kullanılmaması kimi sınırlılıklar oluşturabilmektedir. Örneğin katılımcı

kişinin kendi dilinde kullandığı kimi kavram ya da deyim dilimizde tam karşılığı olmaması durumlarında dilimize uygun halde tercüme edilmiştir. Fakat bu durumun araştırma bulgularını etkilemeyecek kadar az tekrarlandığı görülmüştür. Genel olarak katılımcıların görüşlerini kendi dillerinde daha rahat ifade ettiği söylenebilir.

Görüşme soruları hazırlanmadan önce, araştırma konusuyla ilgili ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılmış, nitel ve nicel çalışma örnekleri incelenmiştir. Literatür taramasıyla araştırma konusuyla ilgili kapsamlı bilgilere ulaşıldıktan sonra, araştırma formunda yer alması düşünülen maddeler belirlenmiştir. Bu maddelerin amaç, kapsam ve anlam açısından değerlendirmesini yapmak niyetiyle hazırlanan taslak, nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman dört öğretim üyesine sunulmuş, geçici eğitim merkezinde görev yapmakta olan bir koordinatör ve iki rehberlik danışmanı ile formda yer alması planlanan sorular üzerine görüşülmüştür. Uzman görüşü doğrultusunda, görüşme soruları özellikle araştırmanın amacı doğrultusunda yeniden şekillendirilmiştir. Bu süreçlerden sonra araştırma formuna son hali verilmiş, oluşturulan görüşme soruları araştırma kapsamındaki Suriyeli ergenlere yöneltilmiştir.

Araştırmaya ilişkin veriler Mayıs-Haziran 2017 tarihleri arasında araştırmaya katılan öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilmiştir. Görüşme soruları öğrenciler tarafından cevaplandırılırken araştırmacı da ortamda bizzat bulunmuştur. Araştırmada geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin verilere araştırmada yer verilmiş, örneklem türü araştırma amacına uygun olarak belirlenmiştir. Bunlara ek olarak çalışmanın tutarlılığını artırmak amacıyla ön uygulamalar yapılmış ve katılımcı yanıtları derinlemesine incelenmiştir. Teyit edilebilirliği artırmak için de verilerin analiz sürecinde yanlı bir tutumdan kaçınılmış ve nesnel bir tutumla değerlendirme yapılmıştır. Araştırma kapsamında uygulanan görüşme formları ihtiyaç dahilinde incelenmek üzere arşivlenmiştir. Görüşme sorularına verilen Arapça cevaplar uzman tercümanlarca Türkçeye çevrilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması adına, araştırma birden fazla araştırmacı ile yürütülerek verilerin toplanma ve ayıklanma aşamalarında uzlaşma sağlanmıştır. Böylece çalışmanın kabul edilme oranı arttırılmış, çalışmanın iç güvenilirliği, araştırmanın analizleri hakkında ayrıntılı ve açık bilgiler verilerek ise dış güvenilirlik sağlanmıştır (LeCompte ve Goetz, 1982). Verilerin analizinde Miles ve Huberman’ın (1994) veri analiz basamakları, (Güvenirlik=görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı X 100) kullanılarak hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucu %92 oranında bir uyuma düzeyi hesaplanmıştır ki; uyuma yüzdesi %70 ve üzeri olduğunda güvenilirlik yüzdesine ulaşılmış kabul edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Araştırmada kullanılan görüşme formunda, “İçinde bulunduğunuz yaşam koşulları hakkında neler söyleyebilirsiniz?”, “Önümüzdeki bir yıl içinde hayatınızda nelerin değişmesini istersiniz?”, “Bir yıllık dönem içinde en önemli gördüğünüz üç beklentinizi ifade eder misiniz?”, “Geleceğinizi şekillendirmede yapabileceğiniz şeyler olduğuna inanıyor musunuz?”, “Sizden küçüklere bir konferans veriyor olsaydınız; onları gelecekte nelerin beklediğini ve onların daha iyi bir geleceğe ulaşmaları için neler yapmaları gerektiğini söylediniz?” gibi sorular yer almıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde Suriyeli ergenlerin geleceğe dair umut düzeylerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

3.1. Suriyeli Ergenlerin Görüşleri

Bu bölümde araştırma kapsamında Suriyeli ergenlerden elde edilen veriler; içinde buldukları yaşam koşulları hakkındaki görüşleri, gelecek bir yıl içindeki değişim istekleri, gelecek bir yıl içinde dereceli olarak hayat beklentilerine ilişkin görüşleri, geleceklerinin şekillenmesinde kişisel etkilerinin önemine ilişkin görüşleri, kendilerinden küçükleri gelecekte nelerin beklediğine dair görüşleri, kendilerinden sonra gelecek olan neslin daha iyi bir yaşam için neleri yapmaları gerektiğine ilişkin görüşleri olmak üzere 6 başlık altında sunulmuştur.

Tablo 2. İçinde Bulunulan Yaşam Koşulları Hakkındaki Görüşme Bulguları

1. Alt Probleme İlişkin Kategoriler	f
Çok iyi, yaşamımdan memnunum	43
İdare eder	9
Kötü, insanlar bize iyi davranmıyor	3
Toplam	55

Katılımcılar içinde buldukları yaşam koşullarını değerlendirirken en çok ‘Çok iyi, yaşamımdan memnunum’ (f=43) ve ‘İdare eder’ (f=9) şeklinde değerlendirmişlerdir. Çok iyi kategorisine ilişkin M8 kodlu katılımcı: *bulduğum yer gayet emniyetli yaşam burada çok güzel ve kolay.* şeklinde görüş belirtirken M14 kodlu katılımcı: *iyi bir ortam ama bazı Türklerden kötü muamele görüyoruz.* ve M22 kodlu katılımcı; *iyi ama Suriye’ye gitmeyi umut ediyorum.* şeklinde görüş belirtmişlerdir. İdare eder kategorisine ilişkin M45 kodlu katılımcı; *idare eder.* şeklinde görüş belirtirken M52 kodlu katılımcı; *ne iyi ne kötü.* şeklinde görüş belirtmiştir. Kötü kategorisine ilişkin M3 kodlu katılımcı; *Türkiye’de yaşam pahalı ve hayat oldukça zor. Üniversitede yer edinmek de zor. Çünkü YÖS çok zor.* şeklinde görüş belirtmiştir.

Tablo 3. Gelecek Bir Yıl İçindeki Değişim İsteklerine Dair Görüşme Bulguları

2. Alt Probleme İlişkin Kategoriler	f
Türk vatandaşı olmak	4
Türkçe ve başka diller öğrenmek	6
Üniversiteye gitmek	4
Irksal çatışmaların son bulması	4
Suriye’nin özgürlüğüne kavuşması	2
Suriye’ye güvenle dönebilmek	4
Maddi durumların iyileşmesi	2
Okulda ve hayatta başarılı olmak	10
Evlenmek	1
Daha iyi bir ülkeye gidebilmek	1
Hiçbir değişikliğin olmasını istemiyorum	17
Toplam	55

Katılımcılar, gelecek bir yıl içindeki beklentilerini ifade ederken en çok ‘Hiçbir değişikliğin olmasını istemiyorum’ (f=17) ve ‘Okulda ve hayatta başarılı olmak’ (f=10) şeklinde değerlendirmişlerdir. Hiçbir değişikliğin olmasını istememek kategorisinde yer alan M26 kodlu katılımcı; *hiçbir şey.* şeklinde dönüt verirken M44 kodlu kullanıcı; *hayatımda hiçbir şeyin değişmesini istemiyorum.* diyerek dönüt vermiştir. Okulda ve hayatta başarılı olmak kategorisinde yer alan M4 kodlu katılımcı; *bana geleceğimi şekillendirmek için bilimsel fırsat sunulmasını ve hayatta önemli bir birey olmayı isterim.* derken M22 kodlu katılımcı; *hayatımda başarılı olmayı ve hayatımın gelecekte iyi olmasını isterim.* diyerek görüş bildirmiştir. Suriye’nin özgürlüğüne kavuşması kategorisinde yer alan M28 kodlu katılımcı; *Suriye özgür bir ülke haline dönsün isterdim.* şeklinde görüş bildirmiştir. Irksal çatışmaların son bulması kategorisinde yer alan M34 kodlu katılımcı; *Araplara yönelik davranışların olumlu yönde değişmesini isterim.* diyerek görüş belirtmiştir. Türk vatandaşı olmak kategorisinde yer alan M16 kodlu katılımcı; *Eğer Türkiye’den gitmeyeceksek istikrarın sağlanması ve vatandaşlık alabilmek.* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Tablo 4. Gelecek Bir Yıl İçinde Dereceli Olarak Hayat Beklentilerine İlişkin Görüşme Bulguları

3. Alt Probleme İlişkin Kategoriler	f
Suriye’ye dönmek ve Suriye okullarına devam etmek	9
Arkadaşlardan ayrılmamak	2
Bir Türk üniversitesine gitmek	13
Meslek sahibi olmak	2
Dil öğrenmek	13
Türk vatandaşlık haklarına sahip olmak	4
Okulda başarı elde etmek	4
Hayalleri gerçekleştirebilmek	3
Evlenmek	1
Suriyelilere saygı duyulması	1
Hiçbir beklenti yok	10
Toplam	62*

* Katılımcılar sıralı olarak beklentilerini ifade ettikleri için verdikleri yanıtlar, birden fazla kategoriye dahil olabilmektedir. Bu sebeple kategori frekans sayıları katılımcı sayısından daha fazla görünmektedir.

Katılımcılar gelecek bir yıl içinde dereceli olarak hayat beklentilerini ifade ederken en çok ‘Bir Türk üniversitesine gitmek’ (f=13) ve ‘Dil öğrenmek’ (f=13) kategorilerini yaptıkları sıralamaya dahil etmiştir. Bir Türk üniversitesine gitmek kategorisine ilişkin M3 kodlu katılımcı; *bir üniversitede burs kazanmayı isterim. Ama o olmazsa YÖS sınavında puanımın iyi olmasını isterim ki böylece iyi bir üniversiteye yerleşebileyim.* şeklinde görüş belirtirken M23 kodlu katılımcı; *yetenek sınavlarıyla öğrenci alan üniversitelerden futbol ile ilgili olanlara gitmeyi isterim.* şeklinde görüş belirtmiştir. İfade ettiği görüşler dil öğrenme kategorisinde yer alan M8 kodlu katılımcı; *Türkçeyi öğrenmek, okulda başarılı olmak, becerilerimi keşfetmek, hayallerimi gerçekleştirmek.* şeklinde görüş belirtirken M9 kodlu katılımcı; *sorunlarla karşılaşmamak için Türkçeyi iyi öğrenmek ve arkadaşlarımdan uzaklaşmamak istiyorum.* şeklinde görüş belirtmiştir.

Tablo 5. Geleceklerinin Şekillenmesinde Kişisel Etkilerinin Önemine İlişkin Görüşme Bulguları

4. Alt Probleme İlişkin Kategoriler	f
Evet, geleceğimi şekillendirmede yapabileceklerimin olduğuna inanıyorum	51
Ne yapmam gerektiğini bilmiyorum	1
Hayır, geleceğime yön verebileceğime inanmıyorum	3
Toplam	55

Katılımcılar geleceklerinin şekillenmesinde kişisel etkilerinin önemine ilişkin en çok ‘Evet, geleceğimi şekillendirmede yapabileceklerimin olduğuna inanıyorum’ (f=51) ve ‘Hayır, geleceğime yön verebileceğime inanmıyorum’ (f=3) olarak ifade etmişlerdir. Evet kategorisinde görüş bildiren M2 kodlu katılımcı; *evet, hayallerimi gerçekleştirebileceğime inanıyorum. Hayallerimi gerçekleştirebilmek için her şeyi yaparım ve önüme çıkan her engeli yıkarım. En önemlisi de okulumu devam ettirme hakkım. Çünkü okumayı çok seviyorum. Geleceğimin iyi olması için her şeyi yaparım.* şeklinde değerlendirmede bulunurken M4 kodlu katılımcı; *evet, kendimde o gücün olduğuna inanıyorum. Gelecekteki hedefleri yapabileceğimi ve okulumda başarılı olabileceğime inanıyorum. Gireceğim bölümde de başarılı olacağıma inanıyorum, Allah’ın izniyle. Fırsat verilirse elimden gelen her şeyi yaparım.* şeklinde değerlendirmeler yapmıştır. Hayır kategorisinde görüş bildiren M22 kodlu katılımcı; *hayır, bilmiyorum. Çok çalışmalıyım ve hayatta başarılı olmalıyım ancak ne olacağımi bilmiyorum.* şeklinde ifadede bulunurken M27 kodlu katılımcı; *hayır, inanmıyorum. Çünkü iradem yok.* şeklinde ifadede bulunmuştur.

Tablo 6. Kendilerinden Küçükleri Gelecekte Nelerin Beklediğine Dair Görüşme Bulguları

5. Alt Probleme İlişkin Kategoriler	f
Eğitimle hedeflerine ve hayallerine ulaşarak, hayatlarını iyileştirme sorumluluğu	32
Büyük sorunlarla başa çıkabilme ve büyük sorumlulukları yerine getirmek	8
Büyüklerin yaşadıkları onları da beklediğinden nasihatleri dinlesinler	7
Evlilik	1
Bilmiyorum	7
Toplam	55

Katılımcılar, kendilerinden küçükleri gelecekte nelerin beklediğine ilişkin en çok ‘Eğitimle hedeflerine ve hayallerine ulaşarak, hayatlarını iyileştirme sorumluluğu’ (f=32) ve ‘Büyük sorunlarla başa çıkabilme ve büyük sorumlulukları yerine getirmek’ (f=8) değerlendirmelerinde bulunmuşlardır. Eğitimle hedeflerine ve hayallerine ulaşarak, hayatlarını iyileştirme sorumluluğuna ilişkin M5 kodlu katılımcı; *onlara hayallerinin önemini anlatacağım ve bu hayallerin bizimle büyüyeceğini... Hayallerimize yaklaştıkça öneminin artacağına inanırız. Ama bazı sorunlarla karşılaşınca hayallerimiz yıkılır. Belki günler geçse bile hayallerimizi tekrar inşa edemeyiz. Önümüzdeki kapılar kapanır (yağmurlu günler gibi). Ama umutlarımıza, hayallerimize olan bağlılığımız gerçekleşmesi mümkün görünmeyen hayallerimizin gerçekleşmesini sağlar ve tüm kapıları açar. Hayallerinizi sevin onları takip edin, inanın ki bu hayallerinizin gücü size iyi bir gelecek getirecektir. (Başarınızı siz sağlarsınız, ne insanlar ne de içinde bulunduğunuz durum.) Ve elinizdeki en önemli silahın bilim olduğunu unutmayın.* şeklinde görüş belirtirken M7 kodlu katılımcı ise; *ilk önce okulun ve okumanın önemini anlatırım. Çünkü o ellerindeki tek silah olacaktır. Onlara örf ve adetleri de anlatırım. Çünkü insan ahlaklı ve eğitilmiş olmazsa önemli sorunlarla başa çıkamaz, böylece istediği başarıyı elde edemez.* şeklinde görüş belirtmiştir. Büyük sorunlarla başa çıkabilme ve büyük sorumlulukları yerine getirme kategorisine ilişkin M6 kodlu katılımcı; *onlara okulların ne kadar önemli olduğu konusunda nasihatlerde bulunurum. Onların geleceği ve mutluluğu aramaları gerektiğini söylerim. Çünkü onlardan sonra gelecek olan nesiller onlardan etkilenerek şekillenecekler. Onların bu yükü taşıyacaklarını bilmeleri önemli bir konudur.* şeklinde ifade ederken M9 kodlu katılımcı ise; *siz Suriye’yi yeniden yapılandıracağınız için çok çalışmanız lazım. Çünkü siz Suriye’ye dönüp onu yeniden kuracaksınız.* şeklinde ifadede bulunmuştur.

Tablo 7. Kendilerinden Sonra Gelecek Olan Neslin Daha İyi Bir Yaşam İçin Neleri Yapmaları Gerektiğine İlişkin Görüşme Bulguları

6. Alt Probleme İlişkin Kategoriler	f
Çok çalışınlar	19
Okullarına ve eğitimlerine önem versinler	13
Hedef ve hayallerine inansınlar	13
Nasihatleri dinlesinler	7
Evliliğe önem versinler	1
Türkçeyi öğrensinler	2
Bilmiyorum	7
Toplam	62*

* Katılımcıların gelecek neslin daha iyi bir yaşam için yapmaları gerekenlere ilişkin verdikleri yanıtlar, birden fazla kategoriye dahil olabilmektedir. Bu sebeple kategori frekans sayıları katılımcı sayısından daha fazla görünmektedir.

Katılımcılar, kendilerinden sonra gelecek olan neslin daha iyi bir yaşam için neleri yapmaları gerektiğine ilişkin yaptıkları değerlendirmeler, en çok ‘Çok çalışınlar’ (f=19), ‘okullarına ve eğitimlerine önem versinler.’ (f=13) ve ‘hedef ve hayallerine inansınlar’ (f=13) şeklinde olmuştur. Çok çalışınlar kategorisine ilişkin M12 kodlu katılımcı; *onlara çok çalışmayı ve iradelerini güçlendirmeyi öğretirim.* şeklinde değerlendirmede bulunurken M19 kodlu katılımcı; *çok çalışmaları gerekiyor. Çünkü geleceklere her şeyden önemli ve eğer gerçekten başarıya ulaşmak istiyorlarsa birkaç kez başarısız olmaları onlara engel olmamalı.* şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Okullarına ve eğitimlerine önem versinler kategorisine ilişkin M1 kodlu katılımcı; *derslerine ve ahlaklarına önem vermelerini söylerim. Çünkü hayatta en önemli olan şeyler bunlar. Kendilerine bir hedef seçsinler çünkü hedefsiz hayat çok başarısızdır. Daha da önemli bir şey varsa mevcut hedefe ulaşmaktır.* şeklinde görüş belirtirken M2 kodlu katılımcı; *onların derslerini ihmal etmemelerini anlatırım. Çünkü en önemlisi bu. Ülkemizi yeniden yapılandırmak için en önemli olan şey eğitim. Bu yüzden azimli şekilde çalışmaları lazım. Eğer çalışma istekleri varsa hiçbir şey yollarında duramaz.* şeklinde görüş belirtmiştir. Hedef ve hayallerine inansınlar kategorisine ilişkin M8 kodlu katılımcı; *önelere bir hedef koymalılar, o hedefi gerçekleştirmek için ellerinden geleni yapmalılar, büyüklerinden örnek alsınlar, hedeflerine tutunsunlar onu başarmaya çalışınlar.* şeklinde görüş belirtirken M26 kodlu katılımcı ise; *hayallerini gerçekleştirmeleri için bastırmalarını ve yollarına çıkan herkese karşı durmalarını isterim.* şeklinde görüş belirtmiştir.

4. Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde, araştırma boyunca elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuç

Bu araştırmada Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyeli ergenlerin geleceğe dair umut düzeylerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak yapılan araştırmada Mersin’deki geçici eğitim merkezlerinde eğitimine devam eden 12-20 yaş aralığındaki 55 Suriyeli ergenin; içinde buldukları yaşam koşulları hakkındaki görüşleri, gelecek bir yıl içindeki değişim istekleri, gelecek bir yıl içinde dereceli olarak hayat beklentilerine ilişkin görüşleri, geleceklerinin şekillenmesinde kişisel etkilerinin önemine ilişkin görüşleri, kendilerinden küçükleri gelecekte nelerin beklediğine dair görüşleri, kendilerinden sonra gelecek olan neslin daha iyi bir yaşam için neleri yapmaları gerektiğine ilişkin görüşleri alınmıştır.

Suriyeli ergenlerin içinde buldukları yaşam koşullarına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular, ergenlerin mevcut yaşam koşullarından çoğunlukla memnun olduğunu göstermiştir. Türkiye’ye zorunlu göç ile gelen Suriyeli ergenlerin zor şartlar altında şehirlerimizde yaşamlarını devam ettirmelerine rağmen yaşadıkları yerlerin koşullarından oldukça memnun olmaları ilgi uyandıran bir durumdur. Suriye’nin içinde bulunduğu durum, görüşmelerde sıklıkla Türkiye-Suriye karşılaştırması yapan ergenlerin, Türkiye’deki yaşam koşullarından bu denli memnuniyet duymalarını açıklayabilir. Bu noktada M8, M9 ve M20 kodlu katılımcıların yaşam koşullarına ilişkin görüşlerine yer vermek faydalı olacaktır:

*M8: “Bulduğum yer **gayet emniyetli**, yaşam burada çok güzel ve kolay.”*

*M9: “Yaşadığım yer güzel ama komşular hep rahatsız ediyor. Ama **emniyet var**.”*

*M20: “Çok güzel, **çok emniyetli**. Suriye’den daha güzel”*

Katılımcı görüşlerindeki sıklıkla tekrarlanan emniyet ve güvenlik vurgusu Suriyeli ergenlerin yaşam koşullarından bu denli memnun olmasını büyük oranda açıklamaktadır. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılara yönelik Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2013) tarafından yapılan saha araştırmasının bulgularına göre:

“Kamplardaki Suriyeli sığınmacılar en çok kamplardaki “güvenlikten” memnundur. Kamplarda yaşayan sığınmacıların yüzde 88’i kamplardaki güvenlik ile ilgili hizmetlerden “çok memnun” veya “memnun” dur.”

Görüldüğü üzere bu araştırmada elde edilen bulguları, AFAD tarafından yapılan saha çalışması bulguları da destekler niteliktedir. Bunlara ek olarak yaşam koşullarına ilişkin

belirttikleri görüşlerde Suriyeli ergenler güvenlikten, yaşam koşullarından oldukça memnunken bazı Türklerden kötü muamele gördüklerini görüşlerinde ısrarla tekrar etmişlerdir. M11, M14, M18 ve M25 kodlu katılımcıların görüşlerinde bu durum açıkça görünmektedir:

M11: “İyi sayılır ama bazı Türklerden kötü muamele görüyoruz.”

M14: “İyi bir ortam ama bazı Türklerden kötü muamele görüyoruz.”

M18: “İyi bir ortam ancak bazı Türklerden kötü muamele görüyoruz.”

M25: “Ne iyi ne kötü. Ama bazı Türklerden kötü muamele görüyoruz.”

Yaşam koşulları kategorisine ilişkin Suriyeli ergenlerin belirttikleri görüşlerden hareketle içinde bulunulan yaşam koşullarından genel bir memnuniyetin olduğu ancak Türklerle olan ikili iletişimde olumsuz durumların yaşandığı görünmektedir. Erdoğan (2014: s.33) tarafından yapılan Türkiye’deki Suriyelilerin Toplumsal Kabulü ve Uyumu çalışması; Türkiye’de Suriyeliler konusunda zaman zaman ırkçılığa, yabancı düşmanlığına, nefrete varacak olumsuz tavırlara rağmen genelde “toplumsal kabul” düzeyinin olağanüstü yüksek olduğunu, arada yaşanan protestolar ve olumsuz olaylar ise önemli sinyallerin olduğunu göstermektedir. Yine Erdoğan (2014)’a göre yüksek kabul oranına rağmen toplumun bazı alanlara ilişkin tavrı ve kaygısı araştırmalarda çok net olarak ortaya çıkmaktadır. Erdoğan (2014) tarafından yapılan araştırmanın bulguları:

“Suriyeli çocukların eğitimi konusuna sıcak bakıldığını (%72,5), Suriyelilerin ekonomiye getirdiği yükün önemsendiği ve ekonominin zarar gördüğü düşüncesinin hakim olduğunu (%70,8), halkın yarıya yakınının sürekli çalışma iznine sıcak bakmadığını (%47,4), geçici çalışma izni konusuna nispeten daha sıcak bakıldığını (%32), toplumun yarıya yakınının Suriyelerin ülkelerine geri dönmelerini beklediğini (%45,1), Suriyelilerin Türk toplumuna uyum sağlayacaklarına inanmadıklarını (%66,9), Suriyelilerin güvenlik riski oluşturduklarının düşünüldüğünü (%62,3), Suriyelilere vatandaşlık verilmesine sıcak bakılmadığını (%84,5), Türk toplumunun Suriyeliler ile arasına çok ciddi bir kültürel mesafe koyduğunu (%45,3)” ortaya koymaktadır.

Bu noktada Suriyeli ergenlerin yaşam koşulları kategorisinde belirttikleri görüşlerle ulusal ve uluslararası araştırma bulguları paralel niteliktedir. Mevcut çalışmadaki ergenlerin görüşlerinden elde edilen bulgularda 55 Suriyeli ergenden 43’ü yaşam koşullarından memnunken, 9’u idare eder ve 3’ü kötü koşulların olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur.

Suriyeli ergenlerin gelecek bir yıl içindeki değişim isteklerine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular, ergenlerden hayatlarında hiçbir değişikliğin olmamasını isteyenlerin çoğunlukta olduğunu bunlardan farklı olarak; okulda ve hayatta başarılı olmak isteyen zit

görüşlerin de önemli sayıda olduğunu ortaya koymuştur. Mevcut duruma bakıldığında hiçbir değişiklik isteği olmayan Suriyeli ergenlerden farklı olarak okullarında ve hayatlarında başarılı olmayı umut eden ergenler, Türkçeyi öğrenmeyi ve Türk vatandaşı olmayı arzulayanlar da dahil olmak üzere yeni yaşam alanları Türkiye’de geleceklerini bu topluma uyum sağlayarak şekillendirmeyi ve başarıya ulaşmayı hedeflemektedir. Seydi (2013: s.230) tarafından yapılan araştırmanın bulguları; Türkiye’de öğrenim görmekte olan Suriyeli öğrenciler için öncelikli olan taleplerin yaşanan travmatik olaylara karşı öğrencilere psikolojik destek sağlamak ve Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmesini sağlama amaçlı çalışmalar yapmak olduğunu ortaya koymuştur.

Beklenenin aksine hiçbir değişikliğin olmamasını isteyen daha nötr görüşlere nazaran “başarı, gelecek kaygısı, öğrenme arzusu” çevresinde görüş bildiren ergenlerin de elde edilen bulgularda çoğunlukta olması, gelecek bir yıl için ümitvar bir Suriyeli ergen gurubunun olduğunu göstermiştir.

Suriyeli ergenlerin gelecek bir yıl içinde dereceli olarak hayat beklentilerine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular, öğrencilerin Türkçeyi iyi bir şekilde öğrenerek Türk üniversitelerinde yer bulmak istediklerini göstermiştir. Araştırma bulgularına göre eğitim konusunda umut düzeyleri ve hedefleri yüksek olan Suriyeli ergenlerin maddi yetersizlik ve çeşitli nedenlerden dolayı çoğunlukla bu imkanlara ulaşamadıkları görünmektedir. Fox News (2015)’te yer alan bir habere göre:

“Türkiye’de bulunan Suriyeli gençler üniversiteye gitmek istiyorlar fakat maddi yetersizlikler ve çeşitli nedenlerden dolayı bunların büyük kısmı eğitim göremiyor.”

Bu araştırmada Suriyeli ergenlerin bir yıl içindeki beklentilerine ilişkin elde edilen bulgularda Suriye’ye dönmek ve Suriye okullarına devam etmek kategorisine ilişkin M30 kodlu katılımcı: “*Suriye okullarına dönmeyi umut ediyorum.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Aljazeera (2015)’de yer alan bir röportajda ise:

“18 yaşındaki Z. K evde Türkçe öğrenmeye çalışıyor. Kardeşleri okula giderken o evde zaman geçirdiği için mutsuz. Z. K artık Suriye’ye dönmek istiyor:

‘Ben tıp ya da eczacılık okumak istiyorum. Küçüklüğümde beri hayalim bu benim. Ama Türk vatandaşı olduğum için Suriye tanıtım kartım yok. O yüzden üniversiteye giremedim. Çok sıkılıyorum artık. Suriye’de derslerim çok iyiydi. Ama burada Türk okulunda Türkçe bilmediğim için derslerim kötü oldu. Suriye’ye gitmek istiyorum artık. Savaş bitse de dönsük. Çok özledim. Orada üniversiteye gidebilirim en azından.’ diyor.”

Görüldüğü üzere araştırma bulgularında yoğun olarak ifade edilmiş olan ‘Suriye’ye dönmek ve Suriye okullarına devam etmek’ görüşü uluslararası haber ajanslarının ilgili

röportajlarında da öne çıkmaktadır. Bu da göstermektedir ki Suriyeli ergenler ülkelerindeki savaşın sona ereceğine ve Suriye'deki okullarına dönebileceklerine dair umutlarını canlı tutmaktadırlar.

Suriyeli ergenlerin geleceklerinin şekillenmesinde kişisel etkilerinin önemine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular, ergenlerin geleceklerini şekillendirmede yapabileceklerinin olduğu inancına yüksek oranda sahip olduklarını göstermiştir. Bariz şekilde öne çıkan bu durum Suriyeli ergenlerin geleceklerini şekillendirirken bunu kendi istekleri doğrultusunda yapacaklarını ve iyi bir geleceğe ulaşmak için çabalayacaklarını göstermiştir.

Suriyeli ergenlerin kendilerinden küçükleri gelecekte nelerin beklediğine dair görüşleri incelendiğinde eğitimle hedeflerine ve hayallerine ulaşarak, hayatlarını iyileştirme sorumluluğu kategorisinde görüş belirten katılımcıların oldukça fazla olduğu görünmektedir. Bu araştırma sorusuna verilen yanıtların yoğunluğu da Suriyeli ergenler tarafından hayallere ve hedeflere ne kadar önem verildiğini göstermektedir. Bu hayallere ve hedeflere ulaşmak için geleceğe dair güçlü umutlar besledikleri de bulgularda görünmektedir.

Suriyeli ergenlerin kendilerinden sonra gelecek olan neslin daha iyi bir yaşam için neleri yapmaları gerektiğine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular, ergenlerin yoğun olarak “çok çalışınlar, okullarına ve eğitimlerine önem versinler, hedef ve hayallerine inansınlar” kategorilerinde görüş belirttiğini göstermiştir. Suriyeliler açısından en kaygı verici meselelerden biri çocukların eğitiminin yarım kalması meselesidir. Türkiye’de eğitim dilinin Türkçe olması sebebiyle kamplarda ve kamp dışında bazı sivil toplum kuruluşları tarafından şekillendirilen ve süzgeçten geçirilmiş Suriye okul müfredatının yürürlükte olduğu sistem ise ihtiyacı karşılayamamaktadır (Erdoğan, 2014: s.18). Bunun yanında bulgularda ortaya çıkan üç olumlu gelecek beklentisinin bu denli tekrar etmesi bir kez daha Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyeli ergenlerin geleceğe dair umut düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu ortaya koymuştur. M3 kodlu katılımcının bahsi geçen kategoriye ilişkin: “*Kendilerini sıfırdan hazırlayıp başarılı olmalarını anlatırım. Buldukları toplumda başarılı olmalarını ve geleceklerini seçmelerini, kendilerini geliştirmelerini isterim.*” şeklindeki değerlendirmesinde, tüm sahip olduklarını yitirmiş olsalar dahi gelecek beklentisinin Suriyeli ergenlerde fazlaca olduğuna işaret etmektedir.

Elde edilen tüm bu bulgular göstermiştir ki; Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyeli ergenlerin geleceğe dair umut ve yaşam koşullarından memnuniyet düzeyleri, yaşadıkları bu zorlu ‘misafirlik’ sürecinde dahi oldukça yüksektir. Geleceklerine dair hedef ve hayalleri hala oldukça canlı olup, geleceklerini şekillendirirken bireysel çabalarının öneminin

farkındadırlar. Bu zorlu yaşam mücadelesinde onları ve onlardan sonra gelecek olan nesilleri nelerin beklediğinin ayırında olup kendilerinin ve gelecek nesillerin neleri yapip neleri yapmamaları gerektiğini açıkça ifade edebilmektedirler.

Son olarak, Suriyeli ergenlerden araştırma sürecince elde edilen görüşlere ilişkin bulgular ulusal ve uluslararası ajansların servis ettiği haberlerle ve ilgili alanyazınındaki sonuçlarla karşılaştırıldığında çoğu noktada benzerlik ve uyum göstermektedir.

4.2. Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda, uygulama ve araştırmalar konusunda aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

Suriyeli ergenlerin görüşlerinde sıklıkla tekrar eden “*bazı Türklerden kötü muamele görüyoruz.*” konusuna ilişkin ülke çapında ciddi önlemler alınması faydalı olacaktır. Daha küçük yaşlardan ırkçı söylemlere bu kadar keskin şekilde maruz kalan Suriyeliler gelecekte nefret duygularını yoğun olarak yaşayacaklardır. Yaşanan protestolar ve olumsuz olaylar ise önemli sinyallerin olduğunu göstermektedir (Erdoğan, 2014: s.5). Bazı Türkleri oldukça hoşgörülü olarak değerlendiren Suriyeli ergenler bu noktada minnet duygularını ifade etmektedir. Ancak ırkçı tutumlara karşı Türkiye Cumhuriyeti olarak gerekli önlemler alınmazsa gelecekte büyük sorunlarla karşılaşacağımız aşikardır. Aljazeera (2015)’de yayınlanan bir röportajda 13 yaşındaki bir ergen "Türkiye’deki okulunu seviyor musun?" sorusuna şöyle cevap veriyor:

“Okul güzel değil. Yani aslında öğretmenlerimin çoğu iyi. Ama sosyal öğretmenim Suriyelileri hiç sevmiyor. Bize hep kötü davranıyor. Sınıfa ilk girdiğinde ben ön sırada oturuyordum. Benim Suriyeli olduğumu öğrenince beni en arka sıraya attı. Türk öğrencilerle bize davranışları arasında çok fark var. Bazı öğrenciler de bizi sevmiyor. Bizimle dalga geçiyorlar. Bizi dövmek istiyor. Okul çıkışında eve koşarak geliyorum beni dövmesinler diye.”

Bu bağlamda devlet okullarındaki öğretmen ve idarecilere mülteci eğitimiyle ilgili eğitim verilebilir. Bunun için gerekirse kamu spotları kullanılabilir (Aras, 2016). Türkiye Cumhuriyeti gerek Türk vatandaşlarına gerekse Suriye vatandaşlarına kardeşliğin, ikili ilişkinin, iletişimin, hoşgörünün, dayanışmanın önemini vurgulayan eğitimler ve bilgilendirme çalışmaları yaparak, kardeşlik etkinlikleri organize ederek, iki ayrı milletin kaynaşmasını sağlayacak faaliyetler yürüterek ırkçılığın ve toplumsal dışlanmanın önüne geçebilir.

İkinci önemli sorun ise elde edilen bulgularda Suriyeli ergenlerin eğitime bu denli önem vermelerine ve hedeflerine eğitimle ulaşmaya çalışmalarına rağmen yeterli düzeyde

eğitim imkanlarından faydalanamamalarıdır. Şikayetçi olunan genel konu Türkiye’de üniversiteye yerleşmenin oldukça zor olduğu, sınavların dil bilgilerini zorlayan anlaşılması güç terimler içerdiğiidir. Bu bağlamda devlet okullarına ve üniversitelere geçişlerin kolaylaştırılması için ücretsiz YÖS kursları açılıp, Suriye ve Türk müfredatları arasındaki farklar kapatılabilir. Denklik sınavıyla ilgili öğrenciler zamanında bilgilendirilebilir. (Aras ve Yasun, 2016). Türkiye’de okul çağındaki çocuk ve gençlerin sadece yaklaşık %15’i civardaki okullara gidebilmektedir (Erdoğan, 2014: s.18). Suriyeli ergenlerin eğitimlerine uygun şartlarda devam etmesi hem ülkemizin geleceği için hem de Suriyelilerin geleceği için oldukça önem arz etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı bu konuya ilişkin sivil toplum kuruluşları ve geçici eğitim merkezleri ile koordineli olarak çalışmalıdır. Suriyeli ergenlere verilen eğitim kalitesini artırmak için sistemli müfredat programları hazırlanmalı ve takiplerinin iyi yapılması gerekmektedir. Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerine gereken önem verilmeli ve Suriyeli öğrencilerin bu kanallardan en iyi şekilde faydalanmaları sağlanmalıdır.

Her okulda en az bir kadın ve bir erkek olması şartıyla rehber öğretmen sayıları arttırılarak rehber öğretmenlerin UNICEF’ten destek almaları sağlanmalı, Türkçe ders saatleri gerektiğinde bazı yan derslerin çıkartılması suretiyle arttırılmalı ve Türkçe dersleri bu alanda yetkin öğretmenler tarafından verilmelidir (Aras ve Yasun, 2016).

Yaşadıkları bu karanlık dönemde dahi geleceklerini şekillendirmede bu kadar aydınlık düşünebilen, oldukça istekli olan ve kendi çabalarının gücüne inanan, hayal ve hedeflerine umutla tutunan Suriyeli ergenler gelecek için ümit vericidir. Bu bağlamda Suriyeli ergenlerin beklentileri iyi okunmalı, analiz edilmeli, kamuoyunda daha çok yer bulmalıdır. Eğitim ve bilimin gücünden faydalanılarak gelişen Suriyeli vatandaşlar sayesinde yarınlarımızda daha başarılı, daha kültürlü, geleceğine daha inanarak bakan Suriyeli çocuklar, Suriyeli ergenler, Suriyeli yetişkinler görmek mümkündür.

4.2.1. Araştırmacılara Öneriler

Bu araştırma tüm yaş gruplarına genişletilerek uygulanabilir. Farklı yaşam dönemlerinde bulunan bireylerin geleceğe dair umut düzeyleri ayrıntılı olarak incelenebilir.

Bu çalışma kamplarda yaşayan Suriyeli ergenlerin beklenti ve umut düzeylerini tam olarak yansıtmayabilir buna yönelik olarak mevcut araştırma kamplarda yaşayan Suriyeli ergenlerin umut düzeyleriyle karşılaştırılarak incelenebilir.

Araştırmada elde edilen umut düzeylerine ilişkin bulgular nitel formlar aracılığıyla elde edilmiş verilerdir. Bundan sonra yapılacak çalışmalar Arapçaya uyarlanmış nicel formlar aracılığıyla yapılarak daha çok sayıda bireyin görüşüne ulaşılabilir.

GİGM’in resmi sitesinde yer alan 2016 verilerine göre; Türkiye şu anda, yaklaşık altı yıldan bu yana 10 şehirde kurulan 26 geçici barınma merkezinde 256.971 Suriyeli yabancıya ev sahipliği yapmaktadır. Bunun dışında, geçici barınma merkezleri dışında 2.521.907 Suriyeli yaşamlarına devam etmektedir. Sayıları ciddi rakamlara ulaşmış olan Suriyelilere yönelik ulusal ve uluslararası literatürde sınırlı sayıda bilimsel çalışma bulunması araştırmacılara araştırma konularını belirlerken kolaylıkla özgün konular belirlemelerine imkan sağlayabilir. Böylece bu konu alanındaki özgün çalışmaların sayısı artacak ve bu çalışmalar Türkiye Cumhuriyeti’ne geçici koruma altındaki bireylere yönelik politikalarını düzenlerken ve yeniden yapılandırırken kılavuzluk edecektir.

Alan yazında özgün bir konu olması sebebiyle; Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyeli ergenlerin geleceğe dair umut düzeylerini inceleyen bu araştırmanın bulguları daha sonra bu alanda yapılacak olan çalışmalara geniş bir kaynak desteği sağlayacaktır.

Kaynakça

- Apak, H. (2015). Suriyeli Göçmenlerin Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği. *Birey ve Toplum*, 125-142.
- Aras, B., & Yasun, S. (2017). *Türkiye’deki Suriyelilerin Eğitim Sorunu Nasıl Çözülür?* Aljazeera Turk: <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyedeki-suriyelilerin-egitim-sorunu-nasil-cozulur> adresinden alındı.Erişim Tarihi:05.07.2017
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Örnekleme Yöntemleri*. Balıkesir Üniversitesi: <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> adresinden alındı
- Celep, A., & Bacanak, A. (2013). Yüksek Lisans Yapan Öğretmenlerin Bilimsel Süreç Becerileri ve Kazandırılması Hakkındaki Görüşleri. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 56-78.
- Çepni, S. (2014). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Pegem Akademi.
- Dilbaz, N., & Seber, G. (1993). Umutsuzluk Kavramı: Depresyon ve İntiharda Önemi. *Kriz Dergisi*, 134-138.
- Erdoğan, M. (2014). *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması*. Ankara: HUGO Yayınları.
- Ertekin, S. (2017). *Eğitimden Uzak 400 BİN Çocuk*. Aljazeera Turk: <http://apps.aljazeera.com/interactive/turkiyedeki-suriyeliler/egitim.html> adresinden alındı.Erişim tarihi: 05.07.2017
- Esen, A., Alper, H., & Duman, M. (2016). *Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler*. İstanbul: WALD Yayınları.
- Fraser, S., & Hadid, D. (2017). *Education entrepreneur hopes to start a university for Syrian refugees in Turkey*. Fox News: <http://www.foxnews.com/us/2015/01/13/education-entrepreneur-hopes-to-start-university-for-syrian-refugees-in-turkey.html> adresinden alındı. Erişim Tarihi.30.06.2017
- Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler*. (2017). T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler_409_558_560_icerik adresinden alındı. Erişim Tarihi.30.06.2017
- Genel Bilgi*. (2017). T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: http://www.goc.gov.tr/icerik3/genel-bilgi_409_558_1094 adresinden alındı Erişim Tarihi.30.06.2017
- Kaya, M. (2015). Komşuda Misafirlik: Suriyeli Sığınmacılarca Kurulmuş Mülteci Derneklerinin Perspektifinden Türkiye’de Yaşamak. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 263-279.

- LeCompte, M D., & Goetz, J. P. Ethnographic data collection in evaluation research. Educational Evaluation and Policy Analysis, in press.
- Orhan, O., & Gündoğar, S. S. (2015). *Sriiyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri*. Ankara: ORSAM Yayınları.
- Seydi, A. R. (2013). Türkiye'deki Suriyeli Akademisyen ve Eğitimcilerin Görüşlerine Göre Suriye'deki Çatışmaların Suriyelilerin Eğitim Sürecine Yansımaları. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 217-241.
- Sezgin, A. A., & Yolcu, T. (2016). Göç İle Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci. *Humanitas*, 417-436.
- Snyder, C. R., & Harris, C. (1991). The Will and the Ways: Development and Validation of an Individual-Differences Measure of Hope. *Journal of Personality and Social Psychology*, 570-585.
- Suriye Kriz Faaliyet Raporu*. (2017). Türk Kızılayı: http://www.kizilay.org.tr/dosyalar/1346248655_26.29082012_SURIYE_KRIZ_FAALİYET_RAPORU_GENEL26S.pdf, s.2. adresinden alındı Erişim Tarihi.05.07.2017
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 29-63. (2013). *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonuçları*. Ankara: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- Üngören, E., & Ehtiyar, R. (2009). Türk ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *Journal Of Yasar University*, 2093-2127. (2013). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.